Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU

[COM(2020) 403 final – 2020/0108 (COD)]

Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) 2015/1017, pokiaľ ide o vytvorenie Nástroja na podporu platobnej schopnosti

[COM(2020) 404 final – 2020/0106 (COD)]

(2020/C 364/19)

Hlavný spravodajca: **Ronny LANNOO**

Konzultácia	Rada, 11.6.2020
	Parlament, 17.6.2020
Právny základ	články 172, 173, 175 ods. 3, článok 182 ods. 1 a článok 304 ZFEÚ
Príslušná sekcia	sekcia pre hospodársku a menovú úniu, hospodársku a sociálnu súdržnosť
Rozhodnutie predsedníctva	9.6.2020
Prijaté v pléne	16.7.2020
Plenárne zasadnutie č.	553
Výsledok hlasovania	
(za/proti/zdržalo sa)	208/0/8

1. **Závery a odporúčania**

1.1. EHSV od vypuknutia krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 vyjadril vo viacerých vyhláseniach presvedčenie, že v tomto období veľkej neistoty sa budeme môcť vyrovnať s následkami tejto pandémie a obnoviť udržateľnejšie a odolnejšie európske hospodárstvo len vďaka komplexnému európskemu plánu na oživenie hospodárstva.

1.2. EHSV preto víta ambiciózny balík opatrení na podporu obnovy, ktorý predložila Európska komisia, a zdôrazňuje, že táto obnova môže byť úspešná len vtedy, ak bude politické vedenie silné a jednomyseľné. EHSV trvá na tom, že zavedenie týchto opatrení vyplýva z naliehavej povahy tejto alarmujúcej sociálno-ekonomickej situácie.

1.3. V záujme rýchleho a udržateľného oživenia európskeho hospodárstva je nevyhnutné, aby sa sprístupnili potrebné finančné zdroje. EHSV preto dôrazne podporuje posilnenie rozpočtu EÚ a vyzýva európske subjekty s rozhodovacou právomocou, aby urýchlene dosiahli dohodu o budúcom viacročnom finančnom rámci (VFR) na roky 2021 – 2027 a o novom nástroji obnovy *Next Generation EU*.

1.4. EHSV víta posilnenie programu InvestEU a doplnkového Nástroja na podporu platobnej schopnosti a vyzýva na urýchlené dosiahnutie dohody o týchto návrhoch, aby sa oba programy mohli rýchlo sfunkčniť a aby sa mohol vypracovať dostatočný počet oprávnených projektov, ktoré by ich mohli využívať.

1.5. Keďže takmer všetky prostriedky programu InvestEU sa budú prideľovať v rámci nástroja *Next Generation EU*, a nie v rámci VFR na roky 2021 – 2027, čo znamená, že sa budú musieť využiť do konca roka 2026, EHSV žiada zákonodarcov, aby prijali ustanovenia s cieľom zabezpečiť, aby po roku 2026 a pred začiatkom VFR na obdobie po roku 2027 nevznikla medzera vo financovaní.

1.6. EHSV potvrdzuje svoju podporu ([1]) cieľu Komisie posilniť investičnú činnosť v EÚ v rámci budúceho dlhodobého rozpočtu EÚ. Vzhľadom na hospodársky pokles v dôsledku pandémie COVID-19 tento aspekt nadobudol ešte väčší význam.

1.7. EHSV nepretržite podporuje zameranie na dlhodobé investičné projekty, ktoré sú vo výraznom verejnom záujme a zároveň spĺňajú kritériá udržateľného rozvoja. Je zásadne dôležité, aby kríza spôsobená ochorením COVID-19 neodvádzala pozornosť EÚ od jej strednodobých a dlhodobých cieľov vytýčených v európskej zelenej dohode, stratégii udržateľného rastu 2020 a Európskom pilieri sociálnych práv.

1.8. EHSV sa domnieva, že program InvestEU má mimoriadne dobré predpoklady na poskytovanie dlhodobého financovania a na podporu politík Únie pri zotavovaní sa z hlbokej hospodárskej a sociálnej krízy. Výbor zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa jasne vymedzilo, ktoré projekty sú oprávnené využívať nový piaty segment, pretože je to nevyhnutné na dosiahnutie komplementarity s ostatnými štyrmi segmentmi politiky. EHSV sa takisto zasadzuje za širšie vymedzenie pojmu inovácia, ktoré by presahovalo rámec informačných technológií a digitalizácie. Malé a stredné podniky (MSP), a najmä mikropodniky a malé podniky, veľmi výrazne zasiahla súčasná kríza, a preto by mali byť výslovne oprávnené na získanie podpory v rámci nového piateho segmentu. V tomto záujme je nevyhnutná štrukturálna spolupráca medzi implementujúcimi partnermi a európskymi, národnými a regionálnymi orgánmi.

1.9. EHSV požaduje, aby sa prijali konkrétne a jasné usmernenia zamerané na identifikáciu projektov oprávnených čerpať prostriedky z programu InvestEU, ako aj v súvislosti s možnosťou vytvárania synergií medzi mnohými programami EÚ, čím sa zabezpečí ich náležitá a efektívna realizácia.

1.10. Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 postihla všetky členské štáty EÚ, niektoré však zasiahla viac ako iné. EHSV zdôrazňuje, že obnova po kríze spôsobenej touto pandémiou by nemala viesť k ďalšiemu prehĺbeniu rozdielov medzi členskými štátmi.

1.11. V tejto súvislosti EHSV víta nový Nástroj na podporu platobnej schopnosti a zdôrazňuje, že treba zabezpečiť, aby z neho mohli mať skutočne prospech tie členské štáty, ktorých hospodárstva zasiahli účinky pandémie COVID-19 najviac. Hoci je nevyhnutné zabezpečiť rýchlu obnovu, rovnako dôležité je zabezpečiť, aby sa dostupné finančné prostriedky pridelili podnikom so životaschopnými podnikateľskými modelmi. To by prispelo k vybudovaniu udržateľného a odolného európskeho hospodárstva.

1.12. EHSV poukazuje na úlohu európskych finančných trhov pri zabezpečovaní schopnosti týchto nástrojov mobilizovať očakávané sumy investícií, ako aj na vedúcu úlohu skupiny Európskej investičnej banky (EIB a Európsky investičný fond – EIF). Upozorňuje tiež, že je veľmi potrebná vhodná štruktúra pre implementujúcich partnerov, a to najmä na vnútroštátnej úrovni. Je dôležité, aby bol tok finančných prostriedkov prostredníctvom skupiny EIB a podporných bánk a inštitúcií transparentný, jasný a ľahko prístupný.

2. **Súvislosti**

2.1. Kríza spôsobená pandémiou COVID-19, ktorá v prvom rade predstavuje núdzovú situáciu v oblasti ľudského zdravia, viedla k závažnému hospodárskemu a sociálnemu otrasu a prudkému poklesu hospodárskej produkcie, rapídnemu zvýšeniu miery nezamestnanosti, zhoršeniu životnej úrovne (zníženiu reálneho príjmu, neistote zamestnania, obmedzenej mobilite) a drastickému zníženiu obratu zahraničného obchodu v rámci EÚ aj s tretími krajinami. Kríza viedla aj k prudkému zhoršeniu ukazovateľov verejných financií a k poklesu investícií.

2.2. Európska komisia ohlásila 27. mája 2020 ambiciózny plán obnovy, nástroj *Next Generation EU* a revidovaný návrh celkového rozpočtu EÚ na roky 2021 – 2027 ([2]).

2.3. Pokiaľ ide o budúci viacročný finančný rámec (VFR) na roky 2021 – 2027, cieľom Komisie je poskytnúť hospodárstvu EÚ investičný program, ktorý by umožnil dosahovanie prierezových cieľov z hľadiska zjednodušenia, flexibility, synergií a súdržnosti v rámci príslušných politík EÚ. V dôsledku pandémie COVID-19 je takýto investičný program ešte oveľa potrebnejší.

([1]) Stanovisko EHSV na tému *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 131).

([2]) Oznámenie o pláne obnovy: *Správny čas pre Európu: náprava škôd a príprava budúcnosti pre ďalšie generácie*.

2.4. Komisia preto stiahla svoj pôvodný návrh **Programu InvestEU** z mája 2018 a predložila nový návrh ([3]), v ktorom sa odzrkadľuje čiastočná dohoda, ktorú už Európsky parlament a Rada dosiahli v apríli 2019.

2.5. V záujme zlepšenia pripravenosti programu InvestEU reagovať na hospodársku a sociálnu krízu spôsobenú pandémiou COVID-19 Komisia navrhuje zvýšiť finančné krytie plánované pre pôvodný Program InvestEU tak, aby sa zohľadnili vyššie celkové investičné potreby a rizikovejšie prostredie.

2.6. Okrem toho sa novým návrhom rozširuje rozsah pôsobnosti Programu InvestEU, a to vytvorením piateho segmentu – Nástroja pre strategické investície, ktorý bude slúžiť na pokrývanie potrieb európskeho hospodárstva v budúcnosti a na získanie alebo udržanie strategickej autonómie v kľúčových odvetviach.

2.7. Z posilneného programu InvestEU by sa mohli v súlade pôvodnými cieľmi podporovať podniky vo fáze obnovy, pričom by sa zabezpečilo výrazné zameranie investorov na strednodobé a dlhodobé priority EÚ, ako je zelená a digitálna transformácia.

2.8. Európska komisia takisto predložila návrh ([4]) na dočasný kapitálový nástroj – **Nástroj na podporu platobnej schopnosti**.

2.9. Nástrojom na podporu platobnej schopnosti by sa podporili podniky, ktoré majú inak životaschopný obchodný model, no ich platobná schopnosť je z dôvodu krízy spôsobenej ochorením COVID-19 obmedzená. Zámerom je pomôcť im prekonať toto zložité obdobie tak, aby dokázali zvládnuť oživenie, keď nastane čas. Ďalším cieľom návrhu je vyvážiť očakávané narušenia na jednotnom trhu, keďže určité členské štáty nemusia mať k dispozícii dostatok rozpočtových prostriedkov na to, aby mohli poskytnúť primeranú podporu podnikom, ktoré to potrebujú.

2.10. Nástroj na podporu platobnej schopnosti by sa mal zaviesť čo najskôr v roku 2020, najneskôr začiatkom októbra 2020, a aby sa mohla jeho úplná kapacita v priebehu roka 2021 rýchlo využívať.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. EHSV opätovne vyjadruje ([5]) svoju podporu programu InvestEU, ako aj predĺženiu platnosti a rozšíreniu pôsobnosti finančného nástroja založeného na zásade záruky. Považuje ho za nevyhnutný najmä z hľadiska dlhodobého rozvoja a hospodárenia s rozpočtom EÚ.

3.2. EHSV víta zvýšenie kapacity pre projekt InvestEU, čím objem záruk EÚ dosiahne až 75,2 miliardy EUR (v súčasných cenách a vrátane nového segmentu strategických investícií), aby sa na dodatočné investície zmobilizoval jeden bilión EUR. EHSV požaduje vyvážené rozdelenie finančných prostriedkov medzi jednotlivé politické ciele.

3.3. EHSV víta pridanie piateho segmentu, t. j. segmentu strategických európskych investícií, na ktorý bude vyčlenených 31,2 miliardy EUR zo záruky EÚ na podporu investícií v strategických odvetviach a kľúčových hodnotových reťazcoch vrátane tých, ktoré sú kľúčové pre zelenú a digitálnu transformáciu.

3.4. Výbor zdôrazňuje, že je dôležité, aby sa jasne vymedzilo, ktoré projekty sú oprávnené využívať piaty segment, keďže je potrebné dosiahnuť komplementaritu s ostatnými štyrmi segmentmi. EHSV sa takisto zasadzuje za širšie vymedzenie pojmu inovácia, ktoré by presahovalo rámec informačných technológií a digitalizácie. Malo by sa výslovne uviesť, že v rámci tohto segmentu sú oprávnené aj MSP, najmä mikropodniky a malé podniky. Vzhľadom na zníženie záruky EÚ vyčlenenej na segment pre MSP – z 11,25 miliardy EUR na 10,17 miliardy EUR (v bežných cenách) – v porovnaní s pôvodným návrhom Európskej komisie je toto opatrenie o to dôležitejšie. V tomto záujme je nevyhnutná štrukturálna spolupráca medzi implementujúcimi partnermi a finančnými sprostredkovateľmi, ako aj európskymi, národnými a regionálnymi orgánmi.

([3]) *Návrh nariadenia, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU*.

([4]) Návrh nariadenia o vytvorení Nástroja na podporu platobnej schopnosti.

([5]) Stanovisko EHSV na tému *Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU* (Ú. v. EÚ C 62, 15.2.2019, s. 131).

3.5. EHSV zdôrazňuje, že z hľadiska prechodu na ekologickejšie a spravodlivé hospodárstvo má kľúčový význam investovanie do zručností, preto by sa v rámci programu InvestEU nemali zanedbávať sociálne investície.

3.6. Mnohé MSP, najmä mikropodniky a malé podniky, výrazne trpia v dôsledku krízy spôsobenej pandémiou COVID-19 a opatrení na obmedzenie pohybu, ktoré prijala väčšina krajín EÚ. Preto je nevyhnutné zabezpečiť, aby bol k dispozícii dostatok finančných prostriedkov, čo by im umožnilo zotaviť sa z krízy. Táto podpora musí byť založená na dopyte, čo znamená, že musia byť k dispozícii dlhové aj kapitálové produkty. Keďže záručná kapacita segmentu pre MSP sa zníži, tento pokles by sa mal kompenzovať tým, že by sa portfóliá MSP, a najmä malých podnikov a mikropodnikov, považovali za oprávnené v rámci segmentu strategických investícií. Súčasťou tohto opatrenia by mali byť primerané požiadavky týkajúce sa oznamovania, aby sa predišlo vytváraniu nadmernej administratívnej záťaže pre najmenšie podniky s obmedzenými zdrojmi, pretože to by ich odradilo od snahy získať podporu z programu InvestEU. Úloha implementujúcich partnerov a finančných sprostredkovateľov má zásadný význam z hľadiska zabezpečenia, aby sa finančné prostriedky dostali k týmto podnikom.

3.7. Verejné politiky a podpora nadobudli počas súčasnej krízy mimoriadny význam, avšak kapacita vlád jednotlivých členských štátov podporovať odvetvia a podniky, ktoré kríza zasiahla najviac, sa v rámci EÚ výrazne líši.

3.8. EHSV preto víta nový Nástroj na podporu platobnej schopnosti, ako aj skutočnosť, že aj keď bude tento nástroj k dispozícii všetkým členským štátom, zameria sa na krajiny, ktorých hospodárstva zasiahli dôsledky pandémie COVID-19 najviac a/alebo v ktorých je dostupnosť štátnej podpory platobnej schopnosti obmedzenejšia. EHSV súhlasí s tým, že podpora by sa mala poskytovať výlučne podnikom so životaschopnými podnikateľskými modelmi, ktoré pred krízou spôsobenou pandémiou COVID-19 neboli v ťažkostiach. Takisto víta začlenenie Nástroja na podporu platobnej schopnosti do Európskeho fondu pre strategické investície (EFSI). Na zabezpečenie efektívneho využívania finančných prostriedkov je vhodné umožniť flexibilný presun medzi jednotlivými segmentmi politiky v rámci EFSI. V neposlednom rade by sa malo naplánovať vyvážené trhové rozdelenie dostupných finančných prostriedkov medzi kapitálové a kvázi kapitálové produkty, ako sú podriadené úvery.

3.9. V rámci Nástroja na podporu platobnej schopnosti sa podporuje dvojitá transformácia (zelená transformácia a digitalizácia). Tieto podmienky musia byť realistické a uskutočniteľné aj pre mikropodniky, malé podniky a tradičné odvetvia.

3.10. Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 postihla všetky členské štáty EÚ, niektoré však zasiahla viac ako iné. EHSV zdôrazňuje, že obnova po kríze spôsobenej touto pandémiou by nemala viesť k ďalšiemu prehĺbeniu rozdielov medzi členskými štátmi. Hoci pre program InvestEU ani pre nový Nástroj na podporu platobnej schopnosti nie sú stanovené žiadne geografické kvóty, EHSV víta skutočnosť, že jeho riadiaca rada vymedzí špecifické hraničné hodnoty geografickej koncentrácie.

3.11. Zjednodušenie, väčšia transparentnosť a väčší potenciál vytvárania synergií, ktoré sa ponúkajú vytvorením programu InvestEU ako zastrešujúceho finančného nástroja, nadobudli v súvislosti s vytvorením investičného plánu európskej zelenej dohody a ďalších zložiek plánu európskej obnovy ešte väčší význam. EHSV požaduje, aby sa prijali konkrétne a jasné usmernenia zamerané na identifikáciu oprávnených projektov a možností vytvorenia synergií medzi mnohými programami EÚ, čím sa zabezpečí ich náležité a efektívne vykonávanie.

3.12. Kríza spôsobená pandémiou COVID-19 by nemala odvádzať pozornosť EÚ od jej strednodobých a dlhodobých cieľov vytýčených v európskej zelenej dohode, stratégii udržateľného rastu 2020 a Európskom pilieri sociálnych práv. EHSV vo svojom nedávnom uznesení ([6]) uviedol, že Európa musí financovať činnosti, ktoré spĺňajú dve kritériá: návrat strategických výrobných odvetví do Európy, ktorá by bola vďaka tomu nezávislá (najmä z hľadiska ochrany zdravia a reakcie), a tiež v záujme zabezpečenia kvalitných pracovných miest, a takisto zameranie na udržateľné investície, ktoré sú sociálne zodpovedné a šetrné k životnému prostrediu. Malé a stredné podniky, rovnako ako veľké podniky a sociálne podniky by mohli zohrávať rozhodujúcu úlohu pri reštrukturalizácii európskeho výrobného systému.

V Bruseli 16. júla 2020

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER

([6]) *Návrhy EHSV na rekonštrukciu a obnovu hospodárstva po skončení krízy súvisiacej s ochorením COVID-19*.